

DOI 10.34132/pard2024.24.03

*Anastasia Shulga
Volodymyr Kalytayev*

**PROSECUTION FOR THE COMMISSION OF CORRUPTION
OR CORRUPTION-RELATED OFFENSES: THEORETICAL
ASPECTS AND PRACTICAL APPLICATION**

The article outlines the theoretical aspects of prosecution for corruption or corruption-related offenses and analyzes the national court practice of consideration of relevant cases. At the beginning of the study, the meaning of the concepts of corruption, corruption offense and offense related to corruption are revealed, and the characteristics inherent in each of these offenses are determined. The main part of the article is devoted to the disclosure of the issue of criminal and administrative responsibility for the commission of the relevant group of illegal acts. A distinction between criminal offenses that are considered corrupt only if they are committed due to abuse of official position and corruption offenses directly, and the conditions under which criminal liability for their commission arises are determined. The article provides statistical data and percentages on the number of criminal proceedings for violation of anti-corruption legislation, the number of persons subject to various types of punishment for committing illegal corruption acts in 2018-2023. The conditions and grounds for bringing to administrative responsibility in case of a person committing an offense related to corruption are described, and judicial practice for 2018–2023 is analyzed. The article also focuses on the conditions under which civil responsibility for corruption offenses arises, and the essence of material and moral damage is revealed. The peculiarities of bringing perpetrators of corruption and corruption-related offenses to disciplinary responsibility are determined. It is emphasized that there is no single codified normative act in Ukraine, which would provide for the procedure for bringing a person to disciplinary responsibility. Statistical data on the

number of persons brought to disciplinary responsibility for committing corruption or corruption-related offenses in 2018-2023 are provided. At the end of the article, the functioning of the Unified State Register of Persons who have committed the relevant offenses in Ukraine is described, and the ranking of the regions by the number of entries in this register is shown. In summary, based on the analyzed data, the effective work of judiciary, including specialized anti-corruption and other law enforcement agencies are noted.

Key words: *corruption, corruption offense, corruption-related offense, responsibility, foreclosure, punishment, sanction.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні притягнення до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень і правопорушень пов'язаних із корупцією є одним із гострих питань в умовах повномасштабної війни в Україні та євроінтеграційного курсу нашої держави. Адже наявність високого рівня корупції та практична відсутність відповідальності за неї представляє собою внутрішню «перешкоду» на шляху до перемоги України у війні з росією та побудови її як економічно потужної держави і рівноправного члена Європейського Союзу.

Україна починаючи з осені 2014 р., коли парламент прийняв новий Закон «Про запобігання корупції», почала активну боротьбу з корупцією, однією із важливих складових якої стало розмежування протиправних дій у сфері корупції та посилення відповідальності за їх вчинення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання корупції в Україні є предметом багатьох досліджень вчених із різних сфер, з-поміж яких можна виокремити: О. Бусол, О. Бадалову, А. Журавльова, З. Живко, Л. Зубкову, А. Мовчан, О. Телешецького, Л. Шестопалову та ін. Однак, незважаючи на значну кількість наукових напрацювань, присвячених проблемі корупції, практично відсутні сучасні дослідження притягнення винних осіб у вчиненні корупційних протиправних діянь та аналізу відповідної судової практики.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Метою статті є визначення теоретичних аспектів притягнення до відповідальності за скоєння корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень та аналіз вітчизняної судової практики розгляду відповідних справ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Корупція – це те суспільне явище, яке існує ще з давніх часів. У період дії римського права корупція означала «розламувати, псувати, пошкоджувати, фальсифікувати свідчення, збездіяти незайману та підкуповувати суддю (претора)» [2]. Із плином часу корупцію почали розглядати більш вужче – «коли людина використовує надані їй офіційні повноваження та пов'язані з ними можливості для одержання неправомірної переваги» [6]. У сучасному світі корупцію розглядають як серйозне негативне явище, що проникає в усі сфери суспільного життя, перешкоджаючи розвитку як самого суспільства, так і держави в цілому та несе загрозу геополітичному укладу, тим самим спричиняючи кризи в найближчі десятиліття [5]. Враховуючи це, різними країнами світу розробляється та впроваджується дієвий механізм притягнення до відповідальності винних осіб у вчиненні корупційних діянь.

В нашій державі згідно зі ст. 65 Закону України «Про запобігання корупції» «за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи, зазначені в ч. 1 ст. 3 цього Закону, притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку» [15]. Та, перш ніж вести мову про притягнення до відповідальності за скоєння таких правопорушень варто з'ясувати що вони являють собою.

У загальному розумінні правопорушенням є будь-яке суспільно-небезпечне, винне протиправне діяння (дія або бездіяльність) вчинене деліктоздатною особою, за яке настає юридична відповідальність. При цьому деліктоздатною особою вважається фізична особа, яка на момент вчинення правопорушення досягла 14-річного віку (в деяких випадках 16-річного віку), здатна усвідомлювати значення (характер) власних дій та/або керувати ними й нести юридичну відповідальність.

Сутність корупційного правопорушення та правопорушення, пов'язаного з корупцією визначено у ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» (див. Рис. 1) [14].

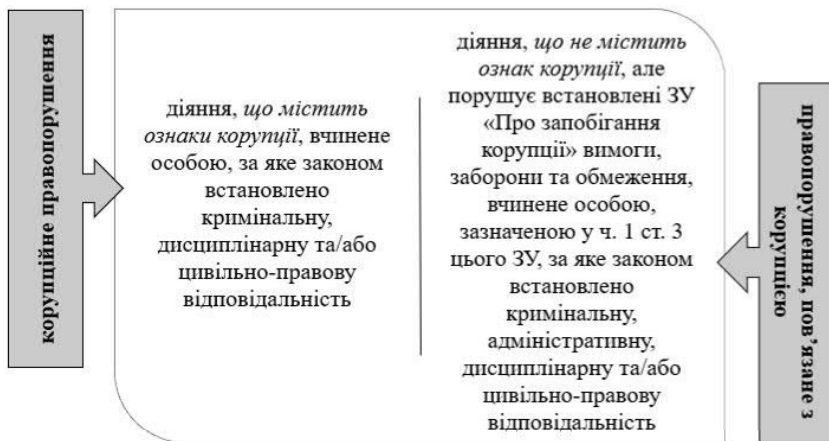

Рис. 1. Визначення понять «корупційне правопорушення» та «правопорушення, пов'язане з корупцією».

Джерело: складено авторами на основі [14]

Порівнюючи ці два поняття, можна окремо виділити ознаки притаманні кожному із цих правопорушень. Відповідно для корупційного правопорушення характерним є те, що:

- 1) воно містить ознаки корупції;
- 2) воно вчинене певним суб'єктом – особою зазначеною у ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції»;
- 3) за його вчинення законом встановлена юридична відповідальність: кримінальна, адміністративна, дисциплінарна або цивільно-правова.

У свою чергу, для правопорушення пов'язаного з корупцією характерним є те, що:

- 1) воно не містить ознак корупції;
- 2) воно порушує вимоги, заборони та обмеження, встановлені Законом України «Про запобігання корупції»;

3) вчинене певним суб'єктом – особою зазначеною у ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції»;

4) за його вчинення законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну або цивільно-правову відповідальність.

Враховуючи зазначене, можна узагальнити, що правопорушення пов'язані з корупцією, на відміну від корупційних правопорушень, прямо не передбачають факт вчинення корупції, не несуть суспільної небезпеки, водночас тим чи іншим чином порушують норми Закону України «Про запобігання корупції». Але при цьому варто підкреслити, що такі протиправні діяння, які вчиняються умисно, можуть полегшувати (спрощувати, прикривати) скоєння корупційних правопорушень, а також мати суміжні склади з корупційними правопорушеннями [19].

Які корупційні правопорушення, такі правопорушення пов'язані з корупцією зумовлені внутрішніми соціальними, політичними, правовими, економічними, культурними й адміністративно-управлінськими чинниками [3].

14 жовтня 2014 р. парламентом України було прийнято не лише один Закон України «Про запобігання корупції», а так званий «антикорупційний пакет законів», який, з-поміж різного передбачає внесення змін до низки нормативних актів, у тому числі і до Кримінального кодексу України (далі – КК України). Завдяки внесеним змінам, у вітчизняному законодавстві вперше окреслено перелік «корупційних злочинів». Так, згідно із приміткою до ст. 45 КК України, корупційними вважаються злочини, передбачені рядом статей цього кодексу, які умовно можна поділити на дві групи:

1) кримінальні правопорушення, які вважають корупційними лише за умови їх вчинення через зловживання службовим становищем;

2) безпосередньо корупційні кримінальні правопорушення (див. Табл. 1) [13].

**Перелік статей КК України, які вважаються
корупційними правопорушеннями**

Кримінальні правопорушення, які вважають корупційними лише за умови їх учинення через зловживання службовим становищем	Безпосередньо корупційні правопорушення
<p>- Стаття 191. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем;</p> <p>- Стаття 262. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем;</p> <p>- Стаття 308. Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем;</p> <p>- Стаття 312. Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем;</p> <p>- Стаття 313. Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням;</p>	<p>- Стаття 210. Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням;</p> <p>- Стаття 354. Підкуп працівника підприємства, установи чи організації;</p> <p>- Стаття 364. Зловживання владою або службовим становищем;</p> <p>- Стаття 364¹. Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми;</p> <p>- Стаття 365². Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги;</p> <p>- Стаття 368. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою;</p> <p>- Стаття 368³. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми;</p> <p>- Стаття 368⁴. Підкуп особи, яка надає публічні послуги;</p> <p>- Стаття 368⁵. Незаконне збагачення;</p>

Кримінальні правопорушення, які вважають корупційними лише за умови їх учинення через зловживання службовим становищем	Безпосередньо корупційні правопорушення
<ul style="list-style-type: none">- Стаття 320. Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів;- Стаття 357. Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження;- Стаття 410. Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем;	<ul style="list-style-type: none">- Стаття 369. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі;- Стаття 3692. Зловживання впливом.

Джерело: складено авторами на основі [13]

Відповідно якщо особа вчиняє діяння, передбачене однією зі статей, перелік яких визначено у примітці до ст. 45 КК України, то вона буде притягнута до кримінальної відповідальності, суть якої полягає в обмеженні прав і свобод людини, яка скоїла злочин і застосуванні до неї судом від імені держави примусу (кримінального покарання).

Вважаємо, що зазначені зміни до КК України унеможливають або ускладнюють застосування пільгових (заохочувальних) норм кримінального права до осіб, які вчинили корупційні діяння

(наприклад, інститут звільнення від кримінальної відповідальності, призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, звільнення від покарання із випробуванням чи від його відбування за амністією, зняття судимості тощо).

Проаналізувавши зміст санкцій статей КК України, які передбачають відповідальність за протиправні корупційні діяння, можна зробити висновок, що покарання за вказаний вид правопорушень залежить від конкретного його складу і може бути застосовано у вигляді накладення штрафу без зазначення його нижньої межі (наприклад, ч. 1 ст. 357 КК України) аж до позбавлення волі строком до 15 років (наприклад, ч. 4 ст. 410 КК України). Санкціями більшості статей за вчинення такого правопорушення передбачено додаткове покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, максимальний строк якого за окремі злочини встановлено до 10 років (наприклад, ч. 1 ст. 365² КК України) та/або конфіскації майна (наприклад, ч. 3 ст. 262, ч. 3 ст. 313 КК України). Разом із тим, до осіб, які вчинили корупційні правопорушення, нормами КК України не передбачено застосування таких видів покарань, як: позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу; службові обмеження для військовослужбовців; тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців; довічне позбавлення волі. Водночас до вказаних осіб *може бути застосовано звільнення від кримінальної відповідальності, проте лише у випадку закінчення строків давності. Застосування інших видів звільнення від покарання – заборонено* [13]. Вважаємо, що така позиція законодавця свідчить про суспільну небезпечність вчинення корупційних правопорушень, а також про серйозність негативних наслідків, які вони можуть спричинити.

Згідно із другим абзацом примітки до ст. 45 КК України правопорушеннями, пов'язаними з корупцією, за які передбачено притягнення особи до кримінальної відповідальності є ст. 366² (Декларування недостовірної інформації) та ст. 366³ (Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування) КК України [13]. Аналізуючи диспозиції вказаних статей можна говорити про те, що

особа за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією буде притягнута до кримінальної відповідальності за умови дотримання трьох вимог, що представлені на Рис. 2.

Рис. 2. Умови при яких настає кримінальна відповідальність за вчинення правопорушення пов'язаного з корупцією.

Джерело: складено авторами

За останні шість років вітчизняними судами було розглянуто більше 11,6 тис. кримінальних проваджень щодо порушення антикорупційного законодавства, закрито майже 2,7 тис. відповідних справ та винесено 8 тис. вироків. При цьому із кожним роком по даній категорії справ спостерігається тенденція до збільшення розглянутих проваджень і винесення вироків, водночас – зменшення кількості закритих проваджень (див. Рис. 3) [9].

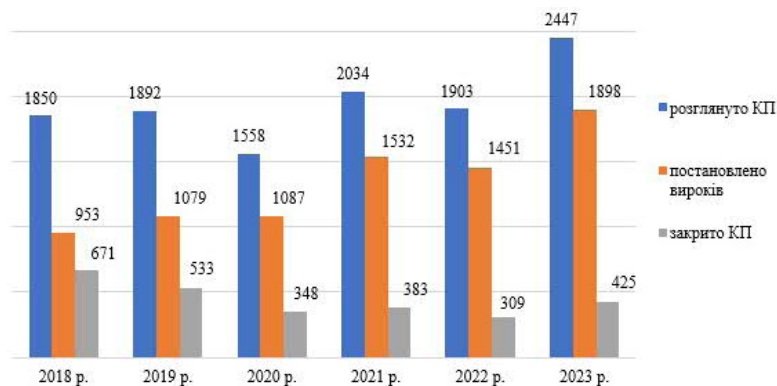

Рис. 3. Кількість розгляду судами кримінальних проваджень щодо порушення антикорупційного законодавства за 2018-2023 рр.

Джерело: складено авторами на основі [9]

За 2018-2023 рр., у більшості випадків особи вчиняли правопорушення передбачені ст. 368 (Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою) та ст. 369 (Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі) КК України. Цікаво, що порушення ст. 368⁵ (Незаконне збагачення) КК України за шість років взагалі не було зафіксовано [9]

Загалом до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень за вказаний період було притягнуто понад 6 тис. осіб, виправдано – 168 осіб та щодо більш ніж 2,1 тис. осіб закрито кримінальні провадження (див. Рис. 4). У 2023 р. найвищий показник засуджених осіб (1 498), а найменший – у 2018 р. (643). Найбільшу кількість осіб вітчизняні суди виправдали у 2020 р. (37) [9].

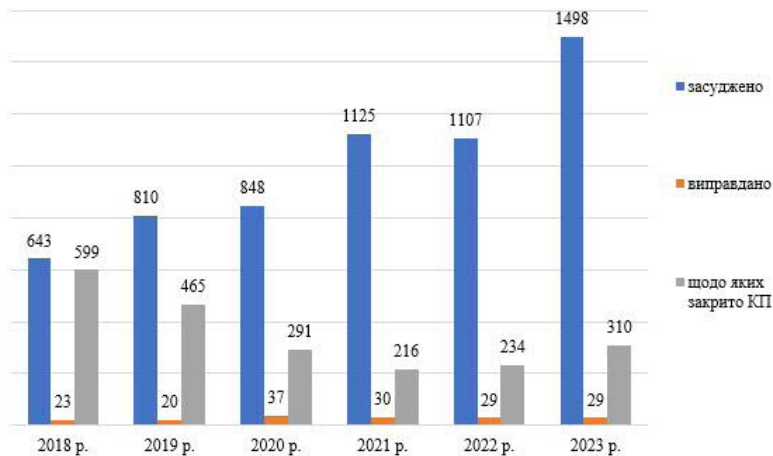

Рис. 4. Кількість осіб, судові рішення щодо яких набрали законної сили за порушення антикорупційного законодавства за 2018-2023 рр.

Джерело: складено авторами на основі [9]

У відсотковому співвідношенні за 2018-2023 рр. кількість засуджених осіб становить більшу частину від загальної кількості осіб, судові рішення щодо яких набрали законної сили за порушення антикорупційного законодавства. Враховуючи такі дані, ми можемо

говорити про ефективну роботу не лише судових органів влади, а й спеціалізованих антикорупційних й інших правоохоронних органів влади. Водночас стосовно 3% осіб, за рішенням суду, справи були направленні прокурорам для продовження досудового слідства, правильного визначення підсудності (див. Рис. 5) [9].

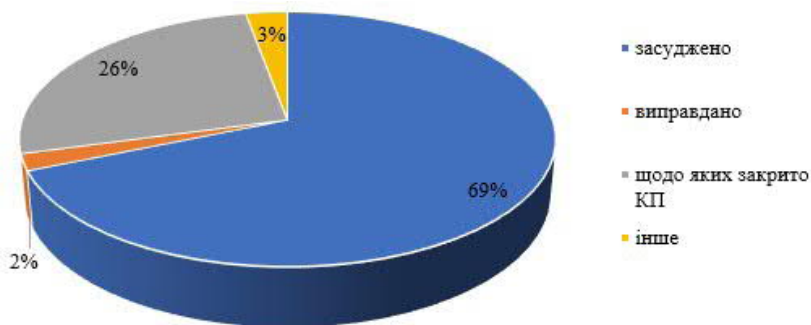

Рис. 5. Відсоткове співвідношення кількості осіб, судові рішення щодо яких набрали законної сили за порушення антикорупційного законодавства за 2018–2023 рр.

Джерело: складено авторами на основі [9]

Враховуючи вітчизняну судову практику за 2018–2023 рр. та санкції статей КК України, які передбачають відповідальність за протиправні корупційні діяння, найчастіше судами призначається такий вид покарання як штраф (65%), рідше – обмеження волі (1%). При цьому як додаткові види покарань за вказані протиправні діяння судами частіше призначається позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (20%) та спеціальна конфіскація (7%) (див. Табл. 2 та Рис. 6) [7].

Враховуючи такі дані й економічну складову корупції, як негативного суспільного явища, призначенні судами покарання, на наш погляд, направленні саме на відновлення «економічної справедливості» по відношенню до громадськості і держави в цілому, шляхом вилучення у винної особи майна та сплати нею певної грошової суми на користь держави.

Таблиця 2.

Кількість осіб, до яких застосовано різні види покарання за вчинення протиправних корупційних діянь за 2018-2023 рр.

		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Основні види покарань	позбавлення волі	22	29	23	28	27	33
	обмеження волі	1	2	3	9	7	6
	арешт	9	8	8	8	8	2
	громадські роботи	24	35	45	21	74	15
	штраф	557	715	761	1 045	978	1 422
Додаткові види покарань	штраф	2	4	3	7	5	5
	конфіскація майна	9	26	10	19	11	39
	позбавлення спеціального права	222	230	147	139	133	124
	спеціальна конфіскація	43	78	109	152	142	246

Джерело: складено авторами на основі [7]

До адміністративної відповідальності притягають винну особу лише у разі вчинення нею правопорушення пов'язаного із корупцією. Зміст такого виду юридичної відповідальності полягає у негативному реагуванні уповноважених органів влади на вчинені фізичною особою адміністративні правопорушення. Тобто це передбачене законодавством, примусове, з додержанням встановленої процедури, застосування правомочним публічно-владним суб'єктом до осіб, які вчинили адміністративні проступки заходів впливу, реалізація яких юридично визнана.

У Главі 13-А Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) закріплено вичерпний перелік правопорушень пов'язаних з корупцією, яких на сьогодні нараховуються дев'ять (див. Табл. 3) [11].

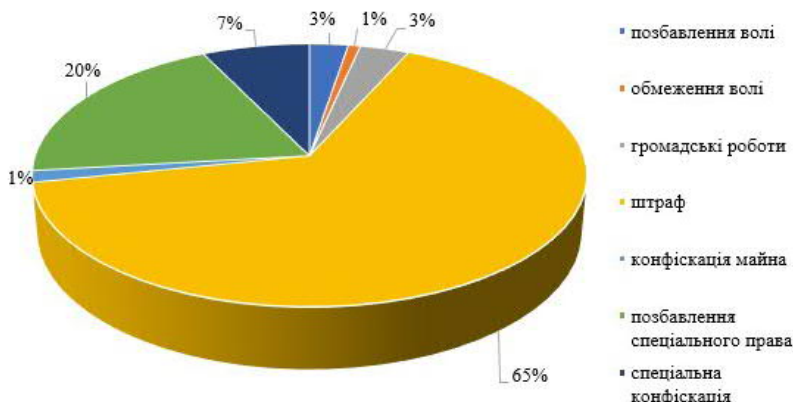

Рис. 6. Відсоткове співвідношення кількості осіб, до яких застосовано різні види покарання за вчинення протиправних корупційних діянь за 2018-2023 рр.

Джерело: складено авторами на основі [7]

Таблиця 3.

Перелік статей КУпАП, які вважаються адміністративними правопорушеннями пов'язаними з корупцією

<i>Номер статті</i>	<i>Назва статті</i>
Стаття 172 ⁴	Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності
Стаття 172 ⁵	Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків
Стаття 172 ⁶	Порушення вимог фінансового контролю
Стаття 172 ⁷	Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів
Стаття 172 ⁸	Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень
Стаття 172 ⁸⁻¹	Порушення встановлених законом обмежень після припинення повноважень члена Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг

Стаття 172 ⁹	Невжиття заходів щодо протидії корупції
Стаття 172 ⁹⁻¹	Порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням
Стаття 172 ⁹⁻² 2	Порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля

Джерело: складено авторами на основі [11]

У період з 2018 р. до 2023 р. до вітчизняних судів надійшло більше 42,2 тис. справ щодо розгляду адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, з них було безпосередньо розглянуто понад 39,6 тис. справ, повернуто близько – 4,8 тис. справ (див. Рис. 7). Найбільша кількість справ, що надійшли до суду стосувалися порушення ст. 172⁶ (Порушення вимог фінансового контролю) та ст. 172⁷ (Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів) КУпАП [8].

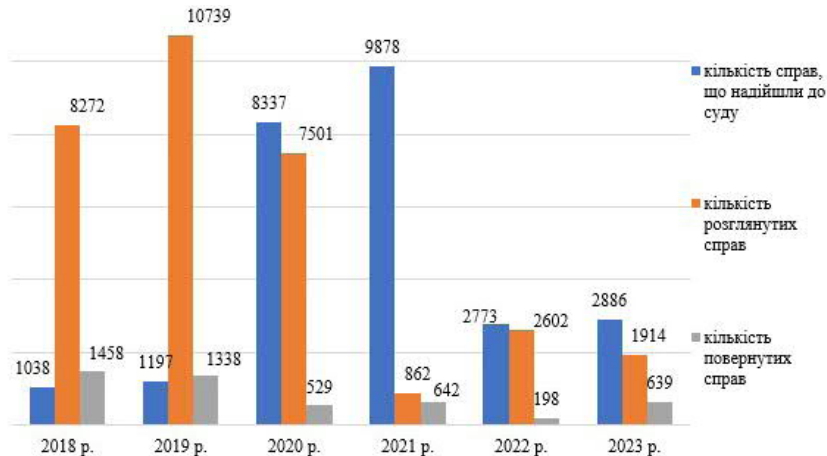

Рис. 7. Кількість адміністративних справ в судах щодо розгляду адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією за 2018-2023 рр.

Джерело: складено авторами на основі [18]

В цілому, за досліджуваний період, до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень пов'язаних з корупцією було притягнуто майже 22 тис. особи, значну кількість з яких становили публічні службовці [8].

Аналізуючи санкції статей 13-А глави КУпАП можна узагальнити, що до всіх без винятку осіб, які вчинили правопорушення, пов'язані з корупцією накладається адміністративне стягнення у вигляді штрафу, мінімальний розмір якого варіюється від 50 неоподаткованих мінімумів громадян – це відповідно 850 грн. (наприклад, ч. 1 ст. 172⁶ КУпАП) до 2,5 тис. неоподаткованих мінімумів громадян – 42500 грн (наприклад, ч. 2 ст. 172⁸ КУпАП). Більшість санкцій цих статей передбачає також застосування до порушника додаткового виду адміністративного стягнення у вигляді конфіскації грошей (винагороди, доходу), одержаних внаслідок адміністративного правопорушення, та/або позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю терміном до одного року (наприклад, ч. 2 ст. 172⁸, ч. 2 ст. 172⁹⁻²). До речі, відповідно до ч. 4 ст. 38 КУпАП вчинення того чи іншого правопорушення, передбаченого вказаною вище главою цього кодексу, адміністративні стягнення накладаються протягом шести місяців із дня їх виявлення, але не пізніше двох років із дня їх вчинення [11].

У період з 2018 р. до 2023 р. за рішеннями судів України було накладено майже 22 тис. штрафів, схвалено 115 рішень щодо конфіскацій та 47 щодо позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю і лише винесено 2 попередження (див. Табл. 4) [8]. Зважаючи на нормативні приписи КУпАП та наведені дані, можна говорити про універсальність такого виду адміністративного стягнення як штраф – стягнення певної грошової суми з винної особи на користь держави. У порівнянні такий вид адміністративного стягнення як позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю не є настільки широко застосованим у судовій практиці і безпосередньо стосується обмеження правосуб'єктності особи – спеціального суб'єкта, в ролі якого виступають особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та особи, котрі для цілей Закону України «Про

запобігання корупції» привіряні до таких (наприклад, працювати на державній службі).

Таблиця 4

Кількість накладених адміністративних стягнень за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією

<i>Рік</i>	<i>Вид адміністративного стягнення</i>			
	<i>штраф</i>	<i>попередження</i>	<i>конфіскація</i>	<i>позбавлення права</i>
2018 р.	4 134	2	26	3
2019 р.	4 871	0	33	15
2020 р.	4 631	0	10	10
2021 р.	5 993	0	31	14
2022 р.	1 369	0	7	3
2023 р.	944	0	8	2
<i>Всього</i>	21 942	2	115	47

Джерело: складено авторами на основі [8]

Загальна сума накладених штрафів за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією за шість років з 2018 р. до 2023 р. становить 28 383 млн грн, при цьому найбільшу суму штрафів було накладено у 2021 р. (6 641 млн грн), а найменшу – в 2022 р. (2 282 млн грн) (див. Рис. 8) [8]. Такі результати роботи судових органів влади можна пояснити, насамперед, «нарощуванням» об'ємів роботи антикорупційних органів влади з одного боку, а з іншого – повномасштабним вторгнення російських військ на територію України.

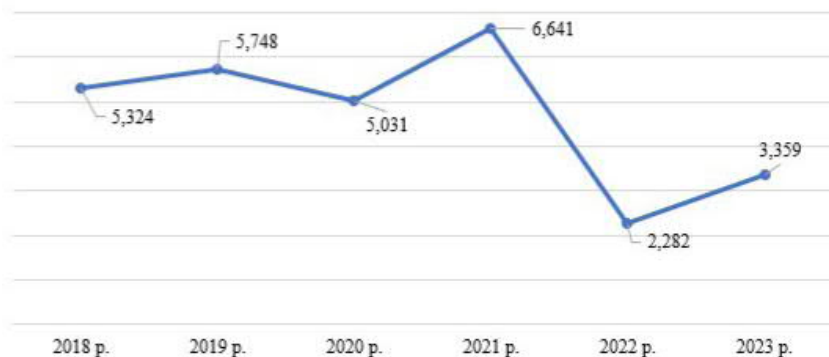

Рис. 8. Сума накладених штрафів за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією за 2018–2023 рр. (млн грн).

Джерело: складено авторами на основі [8]

Притягнення до цивільної відповідальності, суть якої полягає у настанні неvigідних наслідків майнового характеру для особи за невиконання чи неналежне виконання нею обов'язків, які порушують цивільні права інших, відбувається за скоєння корупційних правопорушень. Такі правопорушення не містять ознак складу злочину, здебільшого впливають із цивільних договірних правовідносин, порушень зобов'язального права у сфері запобігання та протидії корупції та обов'язково завдають матеріальної та/або моральної шкоди (див. Рис. 9).

Рис. 9. Умови при яких настає цивільна відповідальність за вчинення корупційних правопорушень.

Джерело: складено авторами

Матеріальною шкодою є збитки майнового характеру, до яких згідно зі ст. 22 Цивільного кодексу України відносяться:

- «втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки);
- доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода)» [18].

У свою чергу, моральною шкодою є збитки немайнового характеру, які виникли у зв'язку із завданням моральних чи фізичних страждань, або інших негативних явищ. Відповідно моральна шкода полягає:

- «у фізичному болю та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я;
- у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів;
- у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку із знищенням чи пошкодженням її майна;
- у приниженні честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи».

Матеріальна і моральна шкоди відшкодовуються незалежно одна від одної та в повному обсязі, якщо договором або законом не передбачено іншого.

Порядок застосування цивільної відповідальності регулюється Цивільним та Цивільним процесуальним кодексами України. При цьому виключно у судовому порядку вирішується питання щодо притягнення особи до відповідальності за вчинення даного виду правопорушень.

Застосування такого виду юридичної відповідальності, як дисциплінарна, відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» передбачено за вчинення корупційних правопорушень та правопорушень пов'язаних з корупцією.

У загальному розумінні, суть дисциплінарної відповідальності полягає в обов'язку працівника відповісти перед керівником або уповноваженим ним органом за скоєний дисциплінарний

проступок (порушення трудової та службової дисципліни) та понести дисциплінарні стягнення, передбачені нормами трудового законодавства.

В Україні немає єдиного кодифікованого нормативно-правового акту, який передбачав би процедуру притягнення особи, зокрема такої, яка вчинила корупційне чи пов'язане з корупцією правопорушення, до дисциплінарної відповідальності. На цей час підставою для застосування дисциплінарної відповідальності за вказані правопорушення є Кодекс законів про працю України (далі – КЗпП України) і спеціальні нормативно-правові акти такі як: дисциплінарні статuti, закони для відповідних категорій службових осіб, положення тощо [20].

Особливістю такого виду відповідальності є те, що вирішення питання про застосування дисциплінарного стягнення до особи, винної у вчиненні дисциплінарного проступку, покладено не на суд (як в інших видах юридичної відповідальності), а на керівника установи (особу, у якої правопорушник перебуває в безпосередньому підпорядкуванні по службі) і це рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності оформлюють відповідним наказом.

Ч. 2 ст. ст. 65¹ Закону України «Про запобігання корупції» встановлено, що «особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку. Особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, стосовно якої набрало законної сили рішення суду про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, підлягає звільненню з посади» [15].

Щодо приписів загального нормативно-правового акту, яким урегульовано питання притягнення працівника до дисциплінарної

відповідальності, слід відзначити ч. 1 ст. 147 КЗпП України, якою передбачено застосування до працівника за порушення трудової дисципліни такого заходу стягнення, як догана або звільнення. Водночас ч. 2 цієї статті встановлено, що законодавством, статутами й положеннями про дисципліну можуть бути передбачені для окремих категорій працівників і інші дисциплінарні стягнення (зауваження, попередження про неповну службу відповідність) [10].

Підстави для припинення трудового договору у разі вчинення особою адміністративного чи кримінального корупційного правопорушення сформульовані у п. 7 ч. 1 ст. 36 КЗпП України: «... набрання законної сили вироком суду, яким працівника засуджено до позбавлення волі або до іншого покарання, яке виключає можливість продовження даної роботи» або п. 7¹, а саме: «укладення трудового договору (контракту), всупереч вимогам Закону України «Про запобігання корупції», встановленим для осіб, які звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, протягом року з дня її припинення» При цьому ст. 7 зазначеного кодексу передбачає, що підстави для припинення трудового договору деяких категорій працівників за певних умов встановлюються законодавством. Так, наприклад, п. 4 ч. 1 ст. 20 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» передбачено припинення служби в органах місцевого самоврядування у разі неподання відомостей або подання посадовою особою місцевого самоврядування неправдивих відомостей щодо її доходів у встановлений термін [16].

Водночас п.п. 4 та 4¹ ч. 1 ст. 41 КЗпП України закріплено додаткові підстави для розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу, серед яких перебування всупереч вимогам Закону України «Про запобігання корупції» у прямому підпорядкуванні близької особи; наявність у працівника реального чи потенційного конфлікту інтересів, який має постійний характер і не може бути врегульований в інший спосіб, передбачений Законом України «Про запобігання корупції» [10].

Отже, дисциплінарне стягнення у вигляді звільнення застосовують до особи, яка вчинила корупційне правопорушення,

у разі її притягнення до кримінальної або адміністративної відповідальності за його вчинення, а також у разі непоглинання нормами кримінального й адміністративного законодавства обмежень, передбачених Законом «Про запобігання корупції». Щодо можливості застосування будь-якого виду дисциплінарного стягнення, установленого до конкретного суб'єкта дисциплінарної відповідальності, то вона буде в разі недотримання такою особою норм вказаного Закону.

На даний час відсутній чіткий перелік корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних із корупцією, за вчинення яких винну особу можна притягти до дисциплінарної відповідальності. Проте, в Законі України «Про запобігання корупції» міститься перелік вимог й обмежень за порушення яких особа понесе дисциплінарну відповідальність (наприклад, обмеження щодо одержання подарунків) (див. Табл. 5) [15].

Таблиця 5.

Перелік вимог та обмеження, передбачені Законом України «Про запобігання корупції», за порушення яких настає дисциплінарна відповідальність

<i>Номер статті</i>	<i>Назва статті</i>
Стаття 19	Неприйняття антикорупційної програми, неподання на погодження антикорупційної програми Національному агентству
Стаття 22	Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища
Стаття 23	Обмеження щодо одержання подарунка
Стаття 25	Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності
Стаття 26	Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування
Стаття 27	Обмеження спільної роботи близьких осіб

продовження таблиці 5

Стаття 28	Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів
Статті 38-44	Порушення правил етичної поведінки
	Недотримання вимог статей 53, 56-68 ЗУ «Про запобігання корупції»
Стаття 65	Непроведення службового розслідування стосовно особи, яка вчинила корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення
Стаття 67	Недотримання вимог щодо незаконних актів та правочинів

Джерело: складено авторами на основі [15]

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що дисциплінарна відповідальність настає у випадку:

1) притягнення особи до кримінальної чи адміністративної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення (покарання передбачається у вигляді звільнення з роботи (служби));

2) не поглинання нормами кримінального та адміністративного законодавства обмежень, передбачених Законом України «Про запобігання корупції» (покарання передбачається у вигляді звільнення з роботи (служби) осіб, які не дотримуються обмежень, передбачених зазначеним Законом);

3) недотримання особою норм Закону України «Про запобігання корупції» (покарання передбачається у вигляді застосування будь-якого дисциплінарного стягнення передбаченого чинним законодавством за порушення службової (трудової) дисципліни).

За шість років (2018–2023 рр.) до дисциплінарної відповідальності притягнуто майже 1,5 тис. осіб за вчинення корупційних правопорушень та правопорушень пов'язаних з корупцією. Найбільшу кількість порушників було притягнуто до відповідальності у 2018 р. (404 особи), найменшу – у 2022 р. (113 осіб) (див. Рис. 10) [4].

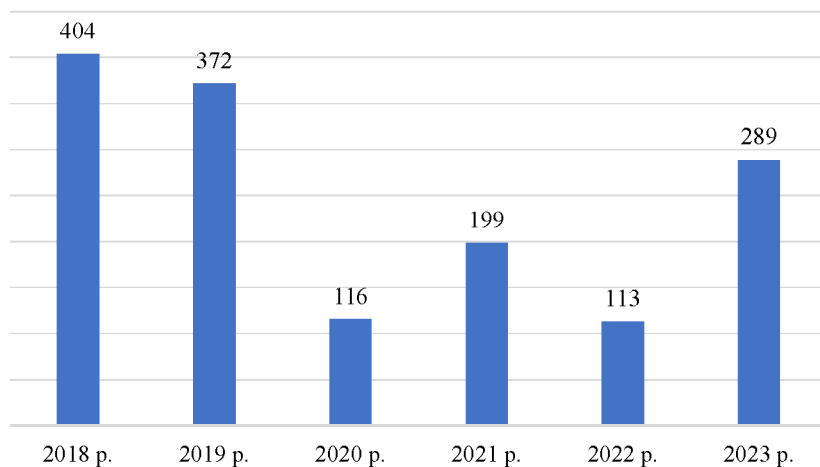

Рис. 10. Кількість осіб, притягнутих до дисциплінарної відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушення за 2018-2023 рр.

Джерело: складено авторами на основі [4]

В основному особи вчинювали такі дисциплінарні проступки, пов'язані з корупцією як: обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища, порушення вимог фінансового контролю, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів. При цьому найчастіше до порушників застосовувались такі види дисциплінарних стягнень як: зауваження, догана та звільнення [1].

На кінець хотілося б підкреслити, що відповідно до ст. 61 Конституції України «ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення» [12]. Тобто до особи, винної в учиненні корупційного правопорушення чи правопорушення пов'язаного з корупцією, може бути одночасно застосовано кілька видів відповідальності за одне й те саме діяння, але за винятком поєднання кримінальної та адміністративної відповідальності, оскільки два останні види мають однакову юридичну природу [17].

Відомості про осіб, яких притягнуто до юридичної відповідальності за скоєння корупційних правопорушень та правопорушень пов'язаних з корупцією і, відповідно, щодо яких судами прийняті відповідні рішення та рішення щодо накладення дисциплінарних стягнень заносяться до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили такі правопорушення (далі – Реєстр). Адмініструванням Реєстру займається Національне агентство з питань запобігання корупції, ключова мета ведення якого полягає у забезпеченні єдиного обліку й аналізу відомостей про осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та застосованих до них заходів кримінально-правового характеру [15].

Від початку функціонування Реєстру (4 лютого 2019 р.) до 2023 р., внесено більше ніж 23,7 тис. записів про осіб, які вчинили зазначені правопорушення і були притягнуті до відповідальності, з них: до адміністративної – 16 336 осіб, до кримінальної – 6 312 осіб, до дисциплінарної – 1 053 особи [1]. Цікаво, що за кількістю записів у даному Реєстрі в розрізі областей, перше місце посідає Львівська область, як область, в якій виявлено й зафіксовано найбільшу кількість порушників законодавства у сфері запобігання корупції. Друге-п'яте місця між собою відповідно поділили Дніпропетровська (1 909 записів), Одеська (1 213 записів), Харківська (1 086 записів) та Вінницька (1 036 записів) області. Антилідерами у цьому контексті, не враховуючи частину окупованих територій Донецької, Луганської, Херсонської областей та Автономної Республіки Крим, є Полтавська (717 записів) та Миколаївська (566) області (див. Рис. 11) [1].

Введення такого Реєстру дає можливість побачити «корупційну картину» в нашій державі та спостерігати за зміною рівня корупції у процесі реалізації антикорупційної політики.

служби України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Управління державної охорони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань» [16]. Тобто, що ми маємо, людина, яка вчинила відповідні протиправні діяння внесена у Реєстр як корупціонер, може піти захищати нашу державу (при цьому не скільки де-факто, а скільки де-юре), тим самим «заробивши» собі можливість бути викресленим із цього Реєстру й у подальшому працювати у сфері публічного управління. Наявність такої правової норми, на наш погляд, суперечить меті створення та введення Реєстру. Адже у результаті ми не бачимо реальної «корупційної картини» в державі. У даному випадку мова йде про подвійність стандартів та порушення принципу рівності. Зважаючи на викладене, вважаємо за необхідне видалити відповідну правову норму в Положенні про Реєстр, тим самим позбавивши можливості окремої категорії осіб використовувати антикорупційні заходи й інструменти на свою користь, тим більше, коли в країні ведуться активні бойові дії і коли від рівня корупції залежить швидкість приближення нашої перемоги.

Висновки. Отже, за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень винна особа притягується до юридичної відповідальності (адміністративної, кримінальної, цивільної та дисциплінарної), суть якої полягає у застосуванні заходів державного примусу (настання для порушника несприятливих наслідків). Різниця між відповідальністю за скоєння цих двох видів правопорушень полягає у тому, що безпосередньо за вчинення корупційних правопорушень не може наставати адміністративна відповідальність на відміну від вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією.

Аналіз вітчизняної судової практики розгляду справ про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушень за 2018–2023 рр. свідчить, що така група протиправних діянь вчинялась переважно у сферах діяльності органів державної влади й органів місцевого

самоврядування та стосувалась питань одержання неправомірної вигоди, порушення вимог фінансового контролю та вимог щодо запобігання і врегулювання конфлікту інтересів, а також обмежень щодо використання службових повноважень/становища. До відповідальності притягалися здебільшого керівники і спеціалісти публічно-владних структур середньої та нижчої ланки, до яких застосовувались у більшості випадків такі санкції як: позбавлення волі, громадські роботи, штраф, конфіскація, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, догана, звільнення.

Разом із тим, у деяких випадках судді не досліджували належним чином обставини справ та наявні докази або давали їм неправильну правову оцінку, що призводило до закриття провадження у справі, безпідставного притягнення осіб до відповідальності, направлення справ прокурорам для продовження досудового слідства тощо.

В цілому, зважаючи на відносно незначний строк дії Закону України «Про запобігання корупції» та інших пов'язаних із цим Законом нормативних актів, ми можемо говорити про ефективну роботу судових органів влади, зокрема, і спеціалізованих антикорупційних й інших правоохоронних органів влади. Сподіваємось, що у подальші роки війна в Україні не стане перешкодою у виявленні та притягненні винних осіб у вчиненні корупційних правопорушень та правопорушень пов'язаних із корупцією до відповідальності. При цьому кількість скоєння таких протиправних дій буде суттєво зменшуватись, а міра покарання вирізнятиметься суворістю та об'єктивністю і не нестиме виключно запобіжно-виховного характеру.

Стаття надійшла до редакції: 12.01.24

ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СКОЄННЯ КОРУПЦІЙНИХ АБО ПОВ'ЯЗАНИХ З КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

У статті окреслено теоретичні аспекти притягнення до відповідальності за скоєння корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень та проаналізовано вітчизняну судову практику розгляду відповідних справ. На початку дослідження розкрито зміст таких понять як корупція, корупційне правопорушення та правопорушення пов'язане з корупцією, окремо виділено ознаки притаманні кожному із цих правопорушень. Основна частина статті присвячена розкриттю питання кримінальної та адміністративної відповідальності за вчинення відповідної групи протиправних діянь. Проведено розмежування між кримінальними правопорушеннями, які вважаються корупційними лише за умови їх учинення через зловживання службовим становищем та безпосередньо корупційними правопорушеннями, визначено умови при яких настає кримінальна відповідальність за їх вчинення. Наведено статистичні дані та відсоткове співвідношення стосовно кількості розгляду судами кримінальних проваджень щодо порушення антикорупційного законодавства, кількості осіб, до яких застосовано різні види покарання за вчинення протиправних корупційних діянь за 2018–2023 рр. Описано умови й підстави притягнення до адміністративної відповідальності у разі вчинення особою правопорушення пов'язаного із корупцією та проаналізовано відповідно судову практику за 2018–2023 рр. Окремо в статті увага приділена умовам, при яких настає цивільна відповідальність за вчинення корупційних правопорушень, розкрито суть матеріальної та моральної шкоди. Визначено особливості притягнення винних осіб за вчинення корупційних правопорушень та правопорушень пов'язаних з корупцією до дисциплінарної відповідальності. Підкреслено, що в Україні немає єдиного кодифікованого нормативного акту, який передбачав би процедуру притягнення особи до дисциплінарної відповідальності.

Наведено статистичні дані щодо кількості осіб, притягнутих до дисциплінарної відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушення за 2018–2023 рр. Наприкінці статті зазначено про функціонування в Україні Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили відповідні правопорушення та зображено рейтинг областей, за кількістю записів у даному реєстрі. У підсумку, на основі проаналізованих даних, відзначено про ефективну роботу судових органів влади, зокрема, і спеціалізованих антикорупційних й інших правоохоронних органів влади.

Ключові слова: корупція, корупційне правопорушення, правопорушення пов'язане з корупцією, відповідальність, стягнення, покарання, санкція.

Received: 12.01.24

References

1. Analitika Yedynoho derzhavnoho reiestru osib, yaki vchynly koruptsiini abo poviazani z koruptsiieiu pravoporushennia [Analytics of the Unified state register of persons who committed corruption or corruption-related offenses]. (n.d.). *corruptinfo.nazk.gov.ua*. Retrieved from: <https://corruptinfo.nazk.gov.ua/reference/map> [in Ukrainian].
2. Badalova, O.S. (2011). Zahalni istoriko-pravovi aspekty borotby z koruptsiieiu [General historical and legal aspects of the fight against corruption]. *Biuleten Ministerstva yustytzii Ukrainy – Bulletin of the Ministry of Justice of Ukraine*, 11, (pp. 149-153) [in Ukrainian].
3. Busol, O.Iu. (2014). *Protydiia koruptsiinii zlochynnosti v Ukraini u suchasnyi period [Counteraction to corruption crime in Ukraine in the modern period]*. Kyiv: In Yure [in Ukrainian].
4. Yedynyi derzhavnyi reiestr osib, yaki vchynly koruptsiini abo poviazani z koruptsiieiu pravoporushennia [Unified state register of persons who have committed corruption or corruption-related offenses]. (n.d.). *corruptinfo.nazk.gov.ua*. Retrieved from: <https://corruptinfo.nazk.gov.ua/> [in Ukrainian].
5. Zhyvko, Z.B. (2023). Riven koruptsii v Ukraini za mizhnarodnymy otsinkamy [The level of corruption in Ukraine according to international es-

timates]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK» – Scientific Notes of the University «KROK»*, 1(69), (pp. 78-85) [in Ukrainian].

6. Zhuravlov, A.L. (2012). *Psykholohichni faktory koruptsii* [Psychological factors of corruption]. *Prykladna yurydychna psykholohiia – Applied legal psychology*, 1, (pp. 8-21) [in Ukrainian].

7. Interaktyvna hrafika: Prytiahnennia osib do kryminalnoi vidpovidalnosti za vchynennia koruptsiinykh pravoporushen (sudovi rishennia nabraly zakonnoi syly u 2016-2023 rokakh) [Interactive graphic: Prosecution of persons for corruption-related offenses (court decisions that entered into force in 2016-2023)]. (n.d.). *nazk.gov.ua*. Retrieved from: <https://nazk.gov.ua/uk/interaktyvna-grafika-prytyagnennya-osib-do-kryminalnoyi-vidpovidalnosti-zavchynennya-koruptsiinykh-pravoporushen-sudovi-rishennya-nabraly-zakonnoi-syly-u-2016-2021-rokah/> [in Ukrainian].

8. Interaktyvna hrafika: Sudovi rozghliad administratyvnykh pravoporushen, poviazanykh z koruptsiieiu (2018-2023 roky) [Interactive graphics: Court proceedings on administrative offenses related to corruption (2018-2023)]. (n.d.). *nazk.gov.ua*. Retrieved from: <https://nazk.gov.ua/uk/interaktyvna-grafika-sudovyy-rozglyad-administratyvnykh-pravoporushen-poviazanykh-z-koruptsiyeyu-2018-2021-roky/> [in Ukrainian].

9. Interaktyvna hrafika: Sudovi rozghliad koruptsiinykh kryminalnykh pravoporushen (2016-2023 roky) [Interactive graphics: Judicial review of corruption criminal offenses (2016-2023)]. (n.d.). *nazk.gov.ua*. Retrieved from: <https://nazk.gov.ua/uk/sudovyy-rozglyad-koruptsiinykh-kryminalnykh-pravoporushen-1-instantsiya-2016-2021-roky/> [in Ukrainian].

10. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy [The Labor Code of Ukraine]. (1971). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> [in Ukrainian].

11. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [Code of Ukraine on administrative offenses]. (1984). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> [in Ukrainian].

12. Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine]. (1996). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

13. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [The Criminal Code of Ukraine]. (2001). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].

14. Zakon Ukrainy Pro zapobihannia koruptsii No. 1700-VII vid 14 zhovtnia 2014 r. [Law of Ukraine On Prevention of Corruption No. 1700-VII of

October 14, 2014]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> [in Ukrainian].

15. Rishennia Natsionalnoho ahentstva z pytan zapobihannia koruptsii Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Yedynyi derzhavnyi reiestr osib, yaki vchynly koruptsiini abo poviazani z koruptsiieiu pravoporushennia No. 166 vid 9 liutoho 2018 r. [Decision of the National Agency for the Prevention of Corruption on Approval of the Regulation on the Unified state register of persons who committed corruption or corruption-related offenses No. of February 9, 2018.]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0345-18#Text> [in Ukrainian].

16. Zakon Ukrainy Pro sluzhbu v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia No. 2493-III vid 7 chervnia 2001 r. [Law of Ukraine On Service in Local Self-Government Bodies No. 2493-III of June 7, 2001]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text> [in Ukrainian].

17. Teleshetskyi, O.I. (2020). Vidpovidalnist za koruptsiuu: administratyvna, kryminalna, dystsyplinarna [Responsibility for corruption: administrative, criminal, disciplinary]. *Yuryst i zakon – Lawyer and Law*, 41. Retrieved from: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA014258 [in Ukrainian].

18. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine]. (2003). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].

19. Shestopalova, L.I. (2017). Vidmezhuvannia koruptsiinykh pravoporushen vid pravoporushen, poviazanykh iz koruptsiieiu [Distinguishing corruption offenses from offenses related to corruption]. *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, 5, (pp. 193-197) [in Ukrainian].

20. Zhovnirchuk, Y., & Tymofieiev, S. (2022). Koruptsiia yak odna z pereshkod u formuvanni profesiinoi kultury publichnykh sluzhbovtziv [Corruption as one of the obstacles in the formation of the professional culture of public servants]. *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok – Public administration and regional development*, 16, (pp. 466-496). Retrieved from: <https://doi.org/10.34132/pard2022.16.09> [in Ukrainian].

Відомості про авторів / Information about the Authors

Анастасія Шулга, к.н.держ.упр., доцент кафедри публічного управління та адміністрування Навчально-наукового інституту публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: ondain2009@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-8528-8722>.

Anastasiia Shulha, Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor of the Department of Public Administration and Management of the Educational and Scientific Institute of Public Management and Administration of the Black Sea National University named after Peter Mohyla, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: ondain2009@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-8528-8722>.

Володимир Калитаєв, магістр з публічного управління та адміністрування, адвокат, м. Миколаїв, Україна. E-mail: barrister_vk@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0009-0001-0380-6857>.

Volodymyr Kalytaev, Master of Public Administration, Lawyer, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: barrister_vk@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0009-0001-0380-6857>.

Shulha, A., & Kalytaev, V. (2024). Prosecution for the commission of corruption or corruption-related offenses: theoretical aspects and practical application. *Public Administration and Regional Development*, 24, 368-399. <https://doi.org/10.34132/pard2024.24.03>